

Ko jim rujno jutro
V jasna lica dihne,
Tákrat preživahni
Pógovor potihne.

A sovražnik mraz je
Tù okoli hodil,
In hudó brezskrbnim
Cvetkam je naškodil.

Tožno zdaj poveša
Cvetje glavce mile:
V gorko perje niso
Se nocoj zavile.

Oj gorjé, sirote
Morajo umreti!
A brez njih metaljčki
Nečejo živeti.

Jutri žolto listje
Vésne rod zakrije.
Morda potna ptica
Solzo zanj prelije . . .

Stanetinski.

Pozabljeni pevci.

(Črtica iz prirode; spisal —è.)

hò, kaj pa bode to? — poprašujete se morda, dobri čitateljčki moji, prebravši gorenji naslov. Kaj nè, pevcev je dosti na tem božjem svetu? V velikih mestih pojó izučeni pevci in pekinje na odru, a posluša jih na tisoče poslušalcev, v vašej cerkvi glasí se v nedeljo vesela pesen mladih, čistih grl, na slavo vsemogočnemu nebeškemu Očetu, na cerkvenih shodih pojó in godejo na svoje javorove gosli starci slepci, zapóje si veseli pastirček na paši poleg svoje živinice in kolikokrat ne pojete tudi vi one mile, nežne pé-sence, katero vas je naučila vaša dobra mamica? Vender o vseh teh vam ne bodem pripovedoval danes, o njih povem vam raje pri kakej drugej priliki. Danes pojdimo malo v naravo, v to lepo, veličastno oznanjevalko vsemogočnosti Božje in oglejmo si malo one pevce, kateri prepevajo dan na dan zastonj, jedino samó zato da, slavé svojega vsemogočnega Stvarnika. — Ali se še spominate mile slavčkove pé-sence, katera se je glasila iz bližnjega gozdiča vsakega vzpomladanskega večera, ko ste vi vže ležali v svojej postelji, opravili večerno molitevco, zaželeli svojej mami in očetu: lahko noč, — ali se spominate one pé-sence, katera vas je takó sladko zazibala v mirne sanje? In ko ste bili poletnega jutra sè svojo materjo na polji, ali se še spominate, kakó se je vzdignil iz zlatoklase pšenice ljubezniv ptiček, vzdigoval se više in više v zrak, a iz grla mu je donela vesela, zahvalna pé-senca, je-li se spominate skorjančka? Se li spominate veselega žgoljenja brzih lastovk, ki so si pod hišno streho sezidale lično gnezdece; ali se spominate, kakó so donašale svojim mladičem mušice in drugih drobnih živalic ter so čvrčale od radosti, gledajoč svoje mladiče. Ali se spominate pé-sence rumeno-kljunega kosa, pisanega séinkovca, liščka v rudečem klobučku,

senice s črno kapico in mile taščice z rudečkastim predpasnikom? A kdo da nastoje še vse druge pevce iz krilate ptičje družbe? Ali zakaj, da te opisujem? Znani pisatelji, slavni pesniki, zložili so jim vže toliko pèsence, speli toliko hvalospevov, da bi jaz moral ali molčati, ali pa vže znane stvari ponavljati. Nù, tega pa nečem, zato pa pojdemo drugam, prijateljčki moji, pojdemo k pevcem, katerim ni do sedàj še nihče zlagal hvalospevov, na katere se ni nihče do sedàj oziral, čegar pèsence ni nikdo do sedàj cenil, pojdimo k — pozabljenim pevcem!

Uganete li, čitateljčki moji, kam vas popeljem? Ehé — koliko stavimo, da ne uganete! Uganili bodete? — Hm, hm, — pa dobro, pa stavimo! Kaj nè, košček kruha, namazanega sè surovim maslom se ne branite, če je tudi vaš želodček vže tako napolnen, da bi Kolaričev Jurček lahko koso na njem sklepal — hm — kdo bi se ga branil, saj ga tudi jaz vrlo cenim. Nù, toraj stavimo! Če uganete, dobí vsak izmej vas velik krajček kruha, namazanega sè surovim maslom, če pa ne uganete, bode pa vsak izmej vas prinesel meni krajček kruha, namazanega sè surovim maslom. Detè vse šembraj! to si bodem jaz brke mastil, ker izgubili bodete izvestno. To bode plača, ker ni šala zgubiti krajček namazan sè surovim maslom. Hè, hè, a jaz, jaz se bodem pa smijal, prav vam bilo, zakaj ste pa stavili, hè, hè —?

Nù, tedàj ugibajte! — Molčite? Jedna — — dve — — nù, povedite brzo kam vas popeljem, drugače znate, kaj bode s kruhom in sè surovim maslom — — nù, jedna — — dve — — nič? — — — tr — — tr — — tri! Stava je moja, zgubili ste! Hm, Slavko, kaj je to, ti vže nabiraš in ti Tonče, kaj se kremžiš — — Dà, dà, ni šala zgubiti krajček sè surovim maslom! Vender pomirite se, dragi moji, kaj mislite, da bi res vzel od vas krajček sè surovim maslom, kaj mislite, da ne vem, kakó bi vam bilo težko znebiti se take slaščice? Le imejte vsak svoj krajček sè surovim maslom in ga pošteno zagriznite, jaz vas pa popeljem počasi k pozabljenim pevcem. Takó, sedàj ste pa zopet zadovoljni, kaj nè? —

Poniglavčki moji, zapustite z mano za nekoliko časa našo prijazno vasico, stopajte nekoliko časa po prostranem občinskem pašniku, obraščenem z redkim grmovjem in prišli bodemo skoraj do velike mlake, kjer napajajo pastirji velikokrat svojo živinico. E jej — — kaj pa je bilo to? — — padlo je nekolikokrati nekaj težkega v vodo in napravilo čop — — čop. Kaj bi neki to bilo, klek ga vedi? Kamen ni bil, ker ni imel nobeden kamena v roki, a ko bi ga pa tudi zagnal v mlako, ne bi napravil čop — — čop, nego štrbunk! — Pes ni bil, ker bi ga videli, kakó plava; rac ni po letu pri nas — — — hm — — — to je vender čudno. Nekaj je pa venderle bilo! In bilo je tudi nekaj, a to nekaj bila je široka, čokasta žival, skoraj četverooglastega trupla, s kratkimi prvimi, a dolgimi zadnjimi nogami, sè širokimi ustmi, z zlato obrobljenimi očmi, oblečena v zeleno, sèm ter tjà črno lisasto suknjico s tremi rumenimi progami vzdolž hrbta in v lepo belem telovniku, kateri jej pokriva okrogel, dobro rejen trebušček — — — bila je žival, katero vsak izmej vas dobro pozna, a ta žival zove se žaba, prava pravcata povodna žaba.

Žaba? — — bodete dejali, dà, to je bila žaba, jedna, dve, tri — — — vender ti si nam rekel, da nas odvedeš k pozabljenim pevcem, a ne k žabam, kje so toraj tvoji pozabljeni pevci? — —

Ohó — počasi, prijateljčki moji, vidite, da ste sedáj sami najboljše uganili, da sem vas pripeljal k pozabljenim pevcem. Uboge žabe! kako vas vender zaničuje svet, kakó vas vsak malo cení, kako nečejo niti moji dobri, mali poniglavčki priznati vašega izbornega, pevskega darù. Ali potolažite se ve, katere ste takó pozabljene in prezirane, jaz bodem širil vašo pevsko zmožnost in vrlino po širokem svetu. Nadejajte se samó, tudi vam bode skoraj lepši dan!

Tu v tej mlaki, čitateljčki moji ljubi, — tù vam so pozabljeni pevcí, h katerim sem vas dovedel. Ko zapade zlato solnèece za vrhove sinjih gorá, ko pozlati nebó rudečkasta večerna zárija, ko se začnó užigati prve zvezdice na temno-modrem večernem nébesu, oj takrat oglasi se mnogobrojni žabji zbor, tedáj zadoné krepki, jedrnatí glasoví in se začuje jednostavna ali mogočna pésenca, katera traje skoraj brez prenehanja tam do pólunoči. Ali niste vže tolikokrat slišali te pésenice in vender kakó malo ste jo cenili! Vender čujte saj nekoliko odlomkov te veličastne žabje pesni, kolikor jih je zapisal neumrlí naš Fran Erjavec, kateri vam je po svojih ljubeznivih, póljudnih in poučnih spisih izvestno dober znanec. Čujte tedáj!

V žabjem zboru nastane, popreje nego začnó svojo pésenco, tišina, da bi se miška slišála, če bi potovala slučajno kje v bližini. Kar najedenkrat poprašá zbrano družbo krepák moški glas: — Kaj bi jele, kaj, kaj? —

Nekoliko časa je zopet vse tiho, kakor bi se žabe posvetovale, kako slaščico bi si izbrale za večerjo. Vender posvetovanje je skoraj končano, kar se oglasi drug iz zbora in odgovori za vse svoje továriše: — Grah bi jele, grah bi jele, grah, grah! —

Temu pritrđi tudi tretji glas in pravi prav odločno in trdo: — grrah, grrah! —

Zopet trenotek vse molči, ali v tem hipu zagrmí jednoglasno iz vseh grl: — Le ga, le ga, le ga, le ga! — in ta „le ga!“ ponavlja se z jezičnostjo in trdovratnostjo, da bi jo mogel občudovati. Naposled ves zbor utihne, ali le za malo časa. Prvi pevec ponavlja zopet vprašanje in dobi znani odgovor, kateremu zopet ves zbor neutrudno pritrjuje in takó gre naprej brez konca in kraja.

Pa pravite, da to ni nič? Raca na vodi! ali ni to krasna, prekrasna pésenca? In kdo, da ne občuduje oni mogočni, pretresajoči samospev, ono ubranost, jedinstvo in slogó vsega zbora? Dà, dà, prijateljčki moji, to so vam pevcí, rojeni pevcí, kakeršnih je malo, recite, kar hočete.

Če se opisuje kak znamenit pevec, ali slavni pisatelj, navadno se omeni, kdaj se je porodil, kje, kaka je bila njegova mladost, kakó je odrasel in druge važne in zanimive zgodbe iz njegovega življenja. Kaj nè, da mi ne bodete zató zamerili, če navedem tudi jaz nekoliko drobtinic o rojstvu in življenji svojih pevcev, kateri, ako tudi niso tako slavni, kakor drugi znameniti pevcí in pesnikí, vender niso niti oni zadnji mej pevcí, kateri pojó v lepej naravi božjej.

Poslušajte samó pozorno! Vsem žabam je jedna zibelka — mlaka, bodi si vže velika, ali majhna. Tam v cvetočej vzpomladi zagledal bodeš po mlaki sluznate kepe — žabja jajčeca. V vsakej kepi je do tisoč jajčec grahove velikosti, s črnim zrnóm v sredi. Jajčeca postajajo vedno bolj nabuhnena, a šestega dne oživi zrno, katero je v sredi, zleze iz lupine in plava po vodi. Ta živalca — paglavec ali pupek — katera ima ustica kakor majhen rožén kljunček, a na vsakej strani vratú resico za dihanje, ker še nima pljuč, je precej v prvem početku zeló

živa. Maha in veslá s kratkim repičem, da je veselje; greje se na gorkem vzpomladanskem solneu in požira ono lupinico, v katerej je prišla na svet. Vender ni dolgo takó. Čez kake tri tedne začnó se jej resice krčiti in dobi tudi zadnje noge, a prve vidijo se pod kožo skrite. Na koncu drugega meseca se pa živalca povse prepородí. Poči jej koža na glavi, usta se jej široko odpró; dobi pljuča, štiri noge, a oni repek, s katerim je pozneje tako nemirno mahala in veslala, oni repek se polagoma povse zgubi in iz živalce postane žabica. Vender tudi to je še vedno le žabica, ker doraste še le v petem letu popolnoma in tedáj dobi tudi samec nepresahljiv dar petja, katerega smo vže gori takó občudovali.

Nù, sedaj znate za mladostna leta teh pozabljenih pevcev. Njih življenje je sicer precej jednolično, vender nikakor ni nadležno. Vso zimo spé ti pevci zakopani v blatu mirno zimsko spanje, a ko jih prebudi toplo vzpomladansko solnčeece, izkobacajo se iz blata in solnčijo na solneu. Nekoliko časa so pač malo zaspani in si leno pretegujejo svoja spočita uda, ali skoraj jih lepi dan povse razbistri, skačejo brezskrbno na kamenje in na veje na bregu svoje mlake, preobračajo kozolee v kalnej vodi in plavajo sè svojimi krakovi, da jih je veselje gledati. Borme tudi želodček se jim skoraj oglasi, saj ni čudo, ker niso imele vže toliko časa ni drobtinice v ustih, zatoraj začnó loviti razne žužke, metulje in muhe. Na tem lovu so kaj spretni in srečni, a pomaga jim najbolje njihov debel, mesnat jezik, kateri jim za čudo ni prirasel od zadaj kakor pri drugih živalih, nego od spredaj. — To traje nekoliko časa, dokler ne nastanejo še toplejši dnevi in takrat se začne še le pravo žabje življenje, ko se oglasé iz njih širokih grl krepke in močne pésence; kajti kaj bi začela žaba brez petja! In od sedáj pojó vsakega večera, dokler ne nastanejo hladnejše noči, takrat postajajo njihove pevske zabave vedno krajše in tihejše, dokler naposled povse ne utihnejo. A ko se je približala zopet mrzla zima tedáj hajdi zopet v mehko blatno posteljico nazaj in ondukaj spančkajo v sladkih sanjah do prihodnje vzpomladi, dokler jih ne zbudí zopet gorko solnčeece. Tako je žabje življenje od leta do leta, kakih petnajst let, če jih vže popreje ne umori kateri izmej mnogobrojnih njihovih sovražnikov, katerih vse mrgolí na tem božjem svetu, a mej katerimi je izvestno najhujši človek, kateremu posebno dišé njihova ukusna, mehka bedrea. Kaj hočemo, to je hvaležnost tega svetá, mesto, da bi te pevce, kakor bi se spodobilo, spoštovali in cenili, ubijamo jih zaradi onih bedre! Nevedni svet cení bolje njihova bedrea, kakor njihove mile pésence!

Na zvršetku smo. čitateljčki moji! Pripovedoval bi vam še mnogo lepega o teh pozabljenih pevcih, vender bojim se, da me ne bi poslušali. Ali se še spominata óne basni o volu in žabi, ki je hotela postati velika kakor vol in se takó dolgo napihovala, dokler ni naposled počila. Zahvalite Bogu, prijateljčki moji, da se ni takrat izpolnila njena želja, ker bi imeli sedáj strahovito žival, kakeršne še ni videl beli svet. Usta morala bi imeti vsaj jeden meter široka — o jej, to bi bila usta, saj bi pohrustala za zajutrek jednega izmej vas, mali poniglavčki moji, in kdo ve če bi jej še dosti bilo. In kake skoke bi delala? Hitrejša bi bila od najhitrejše železnice. Navadna povodna žaba skoči po meter daleč, kar je malo ne saj dvajsetkrat toliko, kolikor meri jedna žaba; a ona volovska žaba, skočila bi potem najedenkrat takó daleč, kolikor meri dvajset volov, če bi jih postavil drug poleg drugega. Če računamo tedáj dolžino vsakega vola dva metra, skočila bi ona

žaba najedenkrat štirideset metrov daleč. Pa recite zdaj, da bi ne prehitela vsake železnice! A glas, óni glas, katerega sedaj tako malo cené naši ljudje in kateri se vender čuje pol ure daleč, kakšen glas bi imela ona volovska žaba? Kaj bi bilo rjojenje leva v puščavi, kaj pokanje topóv, kaj gromenje proti onemu glasu? Zemlja bi se tresla, hiše bi se podirale, kakor zidovi mesta Jerihe pred Izraelci, a ljudje bi ogluševali. Pa, če bi vže jedna žaba tako prepevala, kakó bi še le pel mnogobrojni žabji zbor! Mravlje človeka izpreletavajo, če na to le pomisli in vesel je, da se je žaba popreje razpočila, nego je postala velika kakor vol. Kaj bi bilo drugače?

Menim, da sem storil dosti v slavo pozabljenih pevcev. Zapomnite si, čitateljki ljubi, moje vrstice, samó jih nikari ne pripovedujte nikjer, ker sem stalno uverjen, da bi me žabe, če bi zvedele, da se je našel naposled venderle človek, kateri zagovarja njihove pevske zmožnosti in pravice, precej izbrale za častnega občana svojega žabjega gradú v blatnej mlaki, a na večer prišle pod moje okence in mi zapele krasno, v srcé segajočo podoknico. Nù, jaz sem skromen človek, pa zato odklanjam take slavnosti, a zadovoljava me povse zavest, da sem saj nekaj storil v korist in obrambo zatiranih in pozabljenih pevcev. In to je tudi nekaj! —

